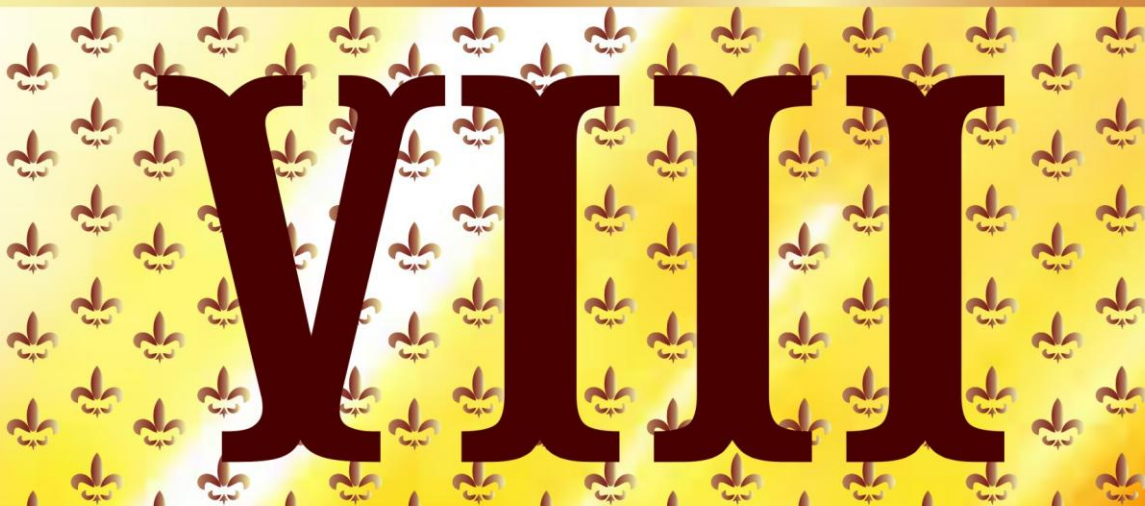

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«НАУКА ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ
ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»**

10 травня-10 червня 2016 року

УДК 340.12.001
ББК 67.0
П 78

Відповідальні за випуск:

О.О. Нанарова – член Секретаріату Асоціації випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
П 78 Матеріали VIII Всеукраїнської наукової конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції». – Х.: Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – Харків: 2016. – 256 с.

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 222п, м. Харків, 61024, Україна.

УДК 340.12.001
ББК 67.0

© Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

*Заботін Віталій Вікторович
аспірант кафедри цивільного процесу
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА
ПРАВОВУ ДОПОМОГУ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ТА ЦИВІЛЬНОМУ
СУДОЧИНСТВІ**

У ст. 59 Конституції України закріплено право кожного на правову допомогу, яка у випадках, передбачених законом, може надаватися безоплатно. Це право, враховуючи його правову природу, набуває конкретизацію у нормах галузевого законодавства, зокрема, Господарського процесуального кодексу України від 06.11.1991 № 1798-XII (надалі – ГПК України) та Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 № 1618-IV (надалі – ЦПК України). Однак в умовах проведення судової реформи, спрямованої на підвищення ефективності правосуддя та забезпечення доступності безоплатної правової допомоги, відповідно до Указу Президента України від 20.05.2015 року № 276/2015, яким схвалено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, та попередньо схваленого законопроекту «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», набуває актуальності висвітлення певних проблемних питань, пов'язаних з реалізацією права на правову допомогу в господарському та цивільному судочинстві, на які слід звернути увагу з метою їх вирішення в ході зазначеного реформування.

Так, загально визнано, що однієї із форм здійснення сторонами та іншими особами права на правову допомогу в порядку відправлення правосуддя у господарських та цивільних справах є судове представництво. Останнє в науковій літературі залежно від підстав виникнення, прийнято поділяти на договірне та законне. Проаналізувавши ст.ст. 38-40 ЦПК України та положення ГПК України, включаючи і ст. 28 цього кодексу, можемо констатувати, що договірний вид зазначеного представництва в повній мірі реалізується як у цивільному, так і у

господарському судочинстві. Інша ситуація спостерігається з іншим видом, законним представництвом, можливість скористатися яким, на відміну від цивільного процесу, при розгляді справ у господарських судах не передбачена.

Разом з тим на практиці можуть виникати непоодинокі випадки, коли права фізичної особи, в тому числі й підприємця, можуть залишатися незахищеними або неналежним чином захищатися внаслідок відсутності можливості скористатися саме інститутом законного представництва. Як приклад, в суді господарської юрисдикції розглядається спір, в якому позивачем виступає фізична особа-підприємець, яка згодом за правилами вже цивільного судочинства визнається недієздатною. Як наслідок, така особа в господарському процесі втрачає процесуальний статус позивача (тобто позбавляється можливості самостійно представити свою правову позицію з метою захисту), її законний представник не може вступити у судовий розгляд, а у суду немає підстав для припинення провадження у справі. З наведеного випливає, що порушені, невизнані чи оспорювані права, свободи та законні інтереси зазначеного позивача залишаються незахищеними. Отже, ми приєднуємося до поглядів, висловлених в літературі щодо необхідності закріплення за фізичними особами, в тому числі й підприємцями, права скористатися інститутом законного представництва, але вважаємо, що цього можна досягти лише за допомогою уніфікації положень ГПК України та ЦПК України.

Слід також зазначити, що запропонований підхід (уніфікації) певним чином простежується у проекті змін до ГПК України, підготовленого Радою з питань судової реформи, на що вказує порівняльний аналіз ст. 39 чинного ЦПК України та ст. 55 вказаного проекту змін, де передбачено можливість скористатися вказаним видом судового представництва.

Іншою проблемою, як випливає з приписів зазначеної вище Стратегії, є забезпечення доступності безоплатної правової допомоги, що може досягатися шляхом розширення можливості надання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги у цивільних та адміністративних справах. На наш погляд, це має стосуватися й господарського судочинства, зокрема, стосовно гарантування

сторонам-юридичним особам, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками, можливості скористатися формами правової допомоги, що мають правовий (юридичний) характер, тобто інститутом судового представництва тощо. Оскільки норми п. 1, 2, 8, 10, 11 ч. 1 та ч. 2 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI (надалі – ЗУ «Про БПД») не закріплюють право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги у формі судового представництва за вказаними юридичними особами, однак, на практиці можуть виникати випадки, коли брак коштів чи взагалі відсутність у них фінансування призводитиме до порушення «справедливої рівноваги» між сторонами, тобто принципу рівності сторін у процесі, який, в контексті п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, є одним з елементів більш широкого поняття «справедливого судового розгляду».

Наприклад, виходячи з ст. 1 та ч. 1, 2, 4, 7, 8 ст. 4 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 № 2866-III (в редакції Закону №417-VIII від 14.05.2015), об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (далі – ОСББ) є юридична особа, яка не має на меті одержання прибутку для його розподілу між співвласниками, створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання спільного майна. Головною метою його створення є забезпечення та захист прав співвласників. Таким чином, у випадку пред'явлення позовних вимог чи залучення до розгляду справи у якості відповідача (співвідповідача) або третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, вказане ОСББ, діючи з метою реалізації прав, свобод чи законних інтересів всіх співвласників, навряд чи зможе належним чином представити свою справу в порядку цивільного або господарського судочинства. Адже здійснення такої дії безпосередньо залежить від можливості отримати правову допомогу (як платну, так і безоплатну), а враховуючи те, що ОСББ є «неприбутковою юридичною особою», не володіє знаннями у галузі права та не включено до переліку осіб, які

мають право отримати безоплатну вторинну правову допомогу, то наведене може порушувати «справедливу рівновагу» між сторонами (принцип рівності сторін у процесі).

На наше переконання, за юридичними особами, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками, доцільно закріпити право користуватися формами правовою допомогою, що стосуються дій правового (юридичного) змісту безоплатно або за зниженими тарифами. Подібним чином відбувається регулювання і у законодавстві деяких зарубіжних країн (Франція, Греція, Іспанія, Туреччина тощо).

Підводячи підсумок зазначимо, що з метою підвищення ефективності правосуддя та забезпечення правової допомоги, доцільно уніфікувати положення ГПК України та ЦПК України щодо інституту законного представництва, а також розширити коло осіб, які мають право отримати безоплатну вторинну правову допомогу, закріпивши це право за юридичними особами, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками.

Ісаченко Олена Сергіївна

Студентка 3-го курсу

факультету Економіки, підприємництва та права КЕІ КНУ

Науковий керівник

Макаренко Н. А., к. ю. н., асистент

кафедри права,

факультет економіки, підприємництва та права КЕІ КНУ

СТРОК АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ: РЕАЛЬНИЙ І ФАКТИЧНИЙ

Україна знаходиться на шляху до утвердження, як демократичної, правової держави, в якій права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість її діяльності; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави[1]. Законодавці стають більш прискіпливими і допитливими, і перш ніж нагромаджувати правову систему новим матеріалом, вони ретельно вивчають чинні акти.